Štev. 145 Posamezna številka 20 stotink V Trstu, v torek 20. julija 1920 Posamezna številka 20 stotink Letnik XLV

Izhaja vsak torek, četrtek in soboto ob 4 popoldne. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništva. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 3.—, pol leta L 16.— in celo leto L 30.—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm*). — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 40 stot; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov *mm* po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Žaloigra minulega torka in italijansko časopisje.

Nekoliko splošnih opazk.

Italijanski tržaški listi — jemljemo jih skupno, ker edina razlika med njim je ta, da hočejo prekašati drug drugega v izmišljanju, sumničenju, klevetanju na račun nas Slovencev — so prinašali te dni o dogodkih minulega torka in sledeče noči toliko gorostasnosti, da smo res v zadregi, ker smo v izbiri: ali imamo posla le z učinki strasti, sovraštva, zavestnega zaničevanja vsake resnice; ali pa tudi z razpoloženjem duha, v katerem človek ne more več resno presojati stvari, ker niti sam ne ve več, kaj govori in piše, oziroma, se ne zaveda, da tega, kar govori, piše, izmišlja in pretvarja, ne bi mogel braniti in dokazovati niti pred najprimitivnejšo človeško razumnostjo. Kajti, tudi tisti, ki si izmišlja, ki hoče izmišljati, ki hoče pretvarjati resnico, mora vendar paziti v prvi vrsti na to, da njegove trditve in navedbe imajo na sebi vsaj nekaj videza verjetnosti, da ne bodo v tako odkritem nasprotstvu z najelementarnejšo logiko in naravnim zaključanjem pripostega zdravega človeškega razuma, da nosijo že na čelu znak absolutne neverjetnosti, da jim zato enostavno ne more verjeti nihče, ki ima normalne človeške možgane. Ni dovolj, da si drzen v izmišljanju, marveč treba tudi, da znaš pametno izmišljati.

Tega tržaški listi te dni — niso znali. Razpaljene, večinoma mlade in nerazsodne glave njihovega tabora so jim zato verjele; drugi so se zgražali, a pametni tržaški Italijani so žalostno zmajevali z glavo, **ker so mislili na posledice, ki bi mogle nastati vsled vsega tistega, kar se je dogajalo! Ravno zato pa naglašamo tu hitro, da svojih zatožeb ne pišemo na račun vse skupnosti naših sodeželanov druge narodnosti, ampak le na račun tistih, ki so aktivno nagrešali in na račun tistih, ki so podpihavali, ki so vlivali olje v plamen razvnetih strasti.**

Na vse neskladnosti, na vse atentate na zdravi človeški razum in najenostavnejšo logiko, na pogoje mirnega in normalnega življenja v teh krajih s takimi narodnostnimi razmerami, kakor pač so **in se tudi ne dajo odpraviti** — na vse to seveda ne moremo reagirati. Prvič zato ne, ker ne moremo in ne smemo govoriti tako, kakor bi morali, v drugo pa tudi zato ne, ker nam je fizično in tehnično onemogočeno. Napisati bi morali celo knjigo. Le nekoliko posebno kričečih primerov naj predložimo tu.

Tako se je godilo pred »Narodnim domom«!

O početku dogodkov pred »Narodnim domom« so pisali tržaški listi tako, da je moral vsak, ki ni gledal stvari na svoje oči, dobiti vtisk, da so — naj rabimo najblažjo označbo — demonstranti hoteli mirno mimo zgradbe »Narodnega doma« in da je le vsled izzivanj iz poslopja ven prišlo do tiste strašne tragedije. Trdili so n. pr., da se je takoj iz oken začelo streljati na demonstrante, da se je takoj zatem hudo eksplozija in da so s strehe »Narodnega doma« padale **ročne granate v množico!!**

Zadnjič že smo naglašali, da je bilo v »Narodnem domu« že davno popred, nego je prišla razgrajajoča množica, vse zaprto: kavarna, restavracija, hišna vrata; da sta bila v traktu, kjer so stanovale naše družine, navzoča le dva moška — vse drugo so bile le slabotne ženske in nedolžni otročiči, — da so bili prostori »Tržaške posojilnice in hranilnice« in potem prostori vseh naših društev **zaprti** in **prazni, da ni bilo žive duše v njih.** Kdo naj bi bil torej iz teh prostorov izzival in metal ročne granate? Vsi tisti — in teh je nešteto, saj so bili v šoli strašne vojne — ki imajo le vsaj najmanjšo mero razumevanja za učinkovanje ročne granate, se morajo spraševati začudeno: **kje pa so tisti mrtvci in ranjenci, ki bi jih moralo biti na stotine, če bi se bile res metale ročne granate na množico?!!** Da je bil morda kdo tudi gori na strehi — to je že možno. Saj so tisti ljudje, tiste nesrečne ženske in otročiči — ker je skoro hkratu povsod gorelo, kar je tudi zelo pomembno — begali v divjem obupu in smrtnem strahu gori in doli, od nastropja do nastropja, dokler niso slednjič iskali rešitve tam, kjer je bila edino še možna — skozi vrata v prilično, kjer so se rešili skoro vsi. Njihov položaj je bil tem strašnejši, ker se je iz traktа hotela streljalo proti stanovanjem privatnih družin v nasprotnem traktu. Kdo je streljal? Mari našinci na našince? Mari tudi gostje v hotelu, ki so sami v smrtnem strahu iskali rešitve?! Slučaj z gospodom Koblekom in soprego naravnost kriči vprašanje: kdo je streljal?

Tu se enostavno sklicujemo na poročila v tržaških listih. »Era Nuova« je poročala n. pr., da je že na shodu na trgu pred mestno palačo neki govornik pozival na boj proti Jugoslovenom, vzklikajoč: »Oko za oko! Zob za zob!« In tudi več drugorodcev, ki so se udeležili zborovanja, pripovedujejo, da je množica na pohodu proti »Narodnemu domu vzklikala: »Zažgimo »Narodni dom« in jugoslovenske biše!« In, ker se že toliko sklicujejo na prelezna izzivanja v »Narodnem domu«, vprašamo: kdo pa jih je izzival iz prostorov jugoslovenske delegacije?! Kdo je pozneje izzival iz srbske cerkve, Jadranske banke, Ljubljanske kreditne, odvetniških pisarn, raznih gostiln in kavarn, iz Štokove knjigotržnice, iz tiskarne in uredništva »Edinosti«, **ko je bilo povsod že pred izgredi vse hermetično zaprto in prazno?!** In kako to, da je množica — ako je le slutila, da je dotičnik Slovenec — po ulicah zlostavljala in zasramovala posebne osebe?! Kdo neki bo tak osel, da bi ob takih razmerah hotel izzivati?! Kako naj si razlagamo nadalje sicer neumljivo dejstvo, da je moglo tako ogromno in tako trdno zidano poslopje — da ima gotovo malo vrstnikov v vsem Trstu — v kratkem času pol ure biti skoro vse v plamenu? Razlago so nam dali italijanski očividci propovedujoč, da se je pohištvo polivalo s petrolejem in bencinom?! Mari so tudi to dekli našinci na svojem poslopju in svojem imetju, ko so nekateri vsled te katastrofe ostali brez vsega, nagi — berači?! Kdo so bili torej tisti, ki so polivali? In: od kod so dobivali bencin in petrolej?!

Sodelovanje vojaštva.

In tu ugotavljamo dejstvo, da so italijanski listi sami pisali, da so tudi vojaške osebe streljale proti »Narodnemu domu«, **seveda naglašujoč, da le v obrambo in v odgovor na streljanje iz »Narodnega doma«**, katero dejstvo pa smo že tu gori dovedli ad absurdum. Pri tem ugotavljamo, da je znano po vsem mestu in da so to potrjali tudi v italijanskih krogih, da so tudi na drugih krajih sodelovale tudi vojaške osebe; da, priznavali so celo, da so ponekod imele te osebe vodilno vlogo. Dejstvo je tudi, da so nekatere objekte — **kakor n. pr. hišo** »Edinosti« — pravočasno zastražili vojaki, ki pa niso storili ničesar izdatnega, da bi preprečili izgrede in vlome. Tako je razmerno majhna množica mogla vdreti v naše prostore. In nadaljnje dejstvo je, da so razne druge objekte zastražili še le, ko je bilo — prekasno! Ta moment treba naglašati tem glasneje, ker je v Trstu — in to tudi v italijanskih krogih — prepričanje, da bi bili le dve stotniji vojaštva, mogli preprečiti vse gorje, če bi bili s primerno odločnostjo nastopali proti izgrednikom s tako odločnostjo, s kakršnjo so odgovarjali na pretvezno streljanje iz »Narodnega doma« in proti nesrečnim žrtvam, ko so si komaj rešile golo življenje.

Gasilci.

Postopanje teh bi se moralo zdeti zagonetka, če pomislimo na to, kar smo omenjali že gori, da je tako poslopje — s tak orazsežnostjo in tako zidano — moglo pogoreti do tal vkljub navzočnosti številnih gasilcev?!! Naglašujoč to vprašanje ne pišemo kot zatožbo na naslov gasilcev. Priznavamo marveč, da so se ti hvalevredno in z veliko požrtvovalnostjo trudili, da so čuvali in branili sosednje hiše. »Narodnega doma« pa niso smeli, niso mogli, ker so jim to preprečali demonstranti vseh barv z grožnjami in dejanskimi nastopi. Pribijamo tu, da nam je neki gasilec izjavil v razgovoru, da bi bili ogenj pogasili v par urah, če bi se bilo takoj začelo z energičnim gašenjem.

Naša društva.

Hude obtožbe, ovadbe, podtikanja, denuncijacije, klevete pišejo tržaški listi na račun naših društev, o katerih si domnevajo, da so imela svoj sedež v »Narodnem domu«. Ugotavljamo pa tu takoj, da so vsa ta društva zakonito obstojala, da so bila njihova pravila predložena oblastim, da je bilo vse njihovo delovanje pod nadzorstvom oblasti. Vendar jih tržaški listi označajo vse kot revolucijonarna, prevratna, kot gnezdo nevarnih elementov in zaloge bomb in granat. Preznačilno je, da so se s posebnim sadom vrgli na »Balkance«, to je, na akadem. ferijalno društvo takega imena — natvezujoč svoji javnosti domnevo, da so člani tega društva politični emisarji — recimo na kratko — Balkana in tamošnjih stremljenj. V resnici pa je to zgolj nedolžno ferijalno društvo, kakor jih imajo tudi Italijani, in so se njega člani v »Narodnem domu« le učili in se pripravljali za svoje bodoče izpite. Niti svojega prostora niso imeli v »Narodnem domu«, marveč jim je »Slovanska čitalnica«, ki tudi sama zasleduje izključno le kulturne in socijalne namere, prepustila svoje prostore v ta gotovo blagi namen. Dovolila je dijakom tudi, da so postavili v prostore omaro — pa ne z bombami in granatami, marveč ... knjigami.

Na sploh pa moramo naglasiti glede vseh naših društev, da so vsa zakonito obstojala, da torej niso bila tajna in potemtakem tudi niso mogla biti revolucijonarna, da so svoje sestanke in sestavo svojih odborov prijavljala oblastim, da so programe svojih prireditev predlagala redarstveni oblasti, da je mogla ta poslednja vsikdar pošiljati tja svoje organe. Ni torej niti govora o kakem nedovoljenem rovarjenju, ker to bi moralo biti tajno. In če bi bila oblast slutila kaj takega — saj ne manka nikdar ovaduhov, ki gredo radi oblasti na roko — bi bila gotovo že davno storila svojo redarstveno dolžnost. Kdor misli drugače, naravnost žali to oblast.

In da na eklatanten način pokažemo vso moralično nizkotnost te zavratne gonje proti našim društvom, ugotavljamo, da tudi našo »Glasb. Matico«, ki zasleduje izključno le namene, kakor jih zasleduje n. pr. Tartinijev zavod, označajo kot politično rovarsko napravo. Tako je n. pr. eden tržaških listov zagotavljal, da je »Glasb. Matica« še pred 14 dnevi napravila »hujskovalno prireditev«. A veste, kaka prireditev je bila to? Bil je nastop gojencev **(alievi)**, ki so imeli pokazati — ne v predmetu bomb in granat, ampak na violino, klavir, v orkestru in v petju, kaj in koliko so se naučili! Bilo je nekaj 10-15letnih dečkov in deklic. In to naj bi bilo revolucijonarno delo?!

Tudi »pipčarji« so postali imeniten objekt, ki streljajo vanj tržaški listi svoje salve — klevete in laži. Ti pipčarji niti društvo niso, marveč le klub, ki se je sestajal v javnem lokalu, in so javno, v našem listu, ki ga oblasti prav gotovo prav skrbno čitajo, sporočali o svojih namerah in sestankih: nabirali so namreč prispevke **za uboge šolske otročiče in za našo šolo, ki jo moramo vkljub odrešitvi še vedno sami vzdrževati s svojimi žulji.** Pred vsem svetom se morejo le ponašati s takim **kulturnim delovanjem!** Ali — »pipec« — pipec? Na diplomi, ki so jo »pipčaji« dobili od naše **šolske** družbe za tolikо zaslužno delovanje, so narisani tudi znaki pipčarjev. Med temi je tudi »pipec«. Kaj je to? Jeli morda kak »pugnale« (bodalo)? Kaj še! Mal primitiven starokopiten žepni nožič, kakor je v navadi v vsem našem ljudstvu, ki ni niti tako dolg, da bi ga mogle oblasti prepovedati, ki nima nobene ostrine in je spredaj topo odrezan, tako, da niti goloba ne bi mogel zaklati žnjim. Na vsem tem znaku je le — humor: kdor se ne more izkazati s pipcem, mora plečati globo v šolske namene. To je vsa velika uloga pipca. Drugo nevarno orožje, ki je mora imeti na sestankih pri sebi vsak pipčar, je — kratka pipa. In ti nesrečni tržaški listi — v prvi vrsti bedasti »Piccolo« — so resno pisali in strašili občinstvo s tem, kot dokazom anarhističnega delovanja pipčarjev. Kako blizu je tu poleg krvave resnosti neumnost, smešnost in zlobna hudobija! Mimogrede opozarjamo »Piccolo«, da je neki njegov bivši urednik, ki se nahaja tudi sedaj v Trstu, videl v našem uredništvu inkriminirano diplomo in pipčarske znake. Vprašajo naj ga in pove jim gotovo, da se ni prav nič ustrašil, marveč od srca smejal, ker je razumel — dovtip in šalo.

Tajne shrambe, tajinstveni hodniki in smodnišnica v »Narodnem domu«.

Te strašne stvari je razkril »Piccolo« in njegova podrepnica »Era Nuova« (Res prava — Jera!) Kar okameneli smo. Saj smo bili tolikokrat v tej zgradbi, saj smo tedaj, ko se je zidala, zasledovali takorekoč vsak kamen, ki se je polagal. Vedeli smo, da so v »Narodnem domu« razni hodniki, tudi kleti in razne shrambe, ali, da bi se tam potikalo po tajnih luknjah tako — boljševištvo, tega res nismo slutili. Toda, govorimo resno. Saj so se, predno se je zidal »Narodni dom«, načrti predložili oblasti v odobritev, in oblast, oziroma tozadevne komisije so strogo pazile, da se je gradilo po načrtih. In streljivo in različne eksplozivne snovi, ki da so se nahajale v »Narodnem domu«? Tržaški listi sami pravijo, da so oblasti »slutile«, da se tam nekaj skriva. Čudno, da niso nikdar nič našle, ko so vendar opetovano pregledovale zgradbo! In še posebno čudno je, da niso nič našle zlasti sedaj, če so vedele, da se tam nahajajo granate in bombe! Vsaj par starih nerabnih pušek in sabelj bi bile našle v — gledališki garderobi in bi jih bile odnesle kot trofeje! Slednjič še to: vsak strokovnjak potrdi, da bi se bila zgradba, če bi bilo tam res toliko tako nevarnih snovij, v strašnem plamenu kar vsa razletela v zrak ob detonacijah, kakršnjih ni še čul Trst. In danes ne bi stali zidovi kakor stoje. In če bi bili res taki podzemski rovi, kakor govore laški listi, bi se bili mogli ljudje rešiti v te rove in ne bi bili begali do podstrešja skoro v gotovo smrt. Tem strahovitostim ne verjame noben resen človek, najmanje pa so verjeli številni tatovi, ki so vso noč zabajali v tiste tajne in strašne rove, da so tam ropali in odvažali tujo last v svojih kamijonih ukljub navzočnosti varstvenih organov. Ne, ne! V »Narodnem domu« ni bilo nikake zaloge municije, pač pa je dana možnost, da bi se take nevarne stvari tja dovažale. Mi imamo mirno vest tudi spričo goropadne bedastoče v poročilu »Ere«, češ, da so v Logatcu zaplenili dva vagona strelji va, namenjenega za hotel Balkan. **Tu pa zahtevamo odločno od oblasti, naj ugotove vse resnico in naj jo prijavijo javnosti nepopačeno, da se enkrat napravi konec takim peklenskim metodam hujskanja.** Kje so bedaki, ki bi take naročbe izvrševali na tak lahkomiseln način?!

»Zarota« v zasedenem ozemlju?

Tržaški listi blebečejo, da so dogodki v Trstu, Pazinu, Puli, Splitu in na Reki v zvezi med seboj — da je tu na široko zasnovana skupna zarota. Seveda je to zopet drzna izmišljotina, ki naj bi opravičila njihovo povsem enako postopanje in požiganje in uničevanje jugoslovenskega imetja v Trstu, Puli, Pazinu in na Reki.

Povsod enako, kakor v Trstu:

Bojevniške zveze so sklicale zborovanje, na katerem so nahujskale množico, ki je nato počenjala zločinska dejanja. »Narodni dom« v Puli je bil popolnoma sežgan, in ognjegasci so tudi tam smeli braniti od požarja le bližnje hiše. Tudi tam so, seveda, Jugosloveni ... provocirali demonstrante, tudi »Narodni dom« v Puli je bil poln municije, kakor ... oni v Trstu, tudi iz »Narodnega doma« v Puli so metali na vojaško-civilne demonstrante bombe in granate, kakor z »Narodnega doma« v Trstu ... Vse po načrtu: kakor bi imelo italijansko časopisje že v naprej pripravljene tozadevne članke z zavratnimi podtikanji!

Po razdejanju »Narodnega doma« so padli kot žrtve uradi odvetnika Zuccona, ki je komaj rešil življenje, dočim so prizanesli dr. Vratoviću pod pogojem, da zapusti mesto. Demonstranti so tudi razdejali socijalistični »Ljudski dom«. Jugoslovensko prebivalstvo v Puli živi pod najhujšim terorjem, ker je videlo, da je brez zaščite, vkljub temu, da imajo oblasti na razpolago ogromen vojaški aparat.

Na isti način se je vršilo sežiganje tudi v Pazinu. Tiskarna »Pučkega Prijatelja« je popolnoma razdejana. Za krivce proglašajo italijanski listi, seveda, — Jugoslovene, ki izzivajo Italijane že s tem, da so Jugosloveni!

Črke, omare, papir in druge predmete so pometali na ulico in kar je bilo uporabnega odpeljali na vozovih. Stroji so bili popolnoma razbiti. »Narodnega doma« niso uničili, ker tam stanujejo neki italijanski častniki. V mestu vlada teror. Veliko Hrvatov je zbežalo v bližnje vasi, ker niso varni svojega življenja.

Na Reki je doseglo divjanje ogromne mere že z obzirom na to, da tam gospoduje D'Annunzio. Uničene so bile: Hrvatska agrarna banka, Zadružna banka, sedež Ungaro-Croata, kavarni »Panahof« in »Imperijal«, knjigotržnica Trbojevićeva, Kralyjeva tobakarna in knjigotržnica, nekoliko prodajalen, mesnic, pet jugoslovenskih jadrenic itd. Gonja proti Jugoslovenom je trajala dva dni. Po uničenju jugoslovenskega imetja so bile uničevine, kakor drugod, zastražene in so se začele širiti lažnjive vesti o provokacijah z jugoslovenske strani (— na Reki!? —), o skladiščih municije, o bombah in granatah itd., kakor po izgredih v drugih krajih. Ko ni bilo več kaj uničiti, je D'Annunzio izdal proglas, v katerem poziva na mir in obljublja, da bo očistil Reko od nejtalijanskih elementov še bolj, nego jo je doslej. In množica se je odzvala njegovemu pozivu: V nedeljo so vdrli v kapucinsko cerkev in odnesli vso zlatnino in druge dragocenosti. Sedaj je prišla predrznost italijanskega časopisja tako daleč, da piše, da so kapucinsko cerkev oplenili brzkone — kapucini sami!

D'Annunzio med tem drži svojo obljubo: začel je aretirati in izganjati jugoslovensko prebivalstvo z Reke!

Naša beseda na vse strani.

Naše uverjenje je in za nobenega mislečega človeka ne more biti nikakega dvoma na tem, da je gospodi tesno pri srcu, ker se jim je začelo dozdevati, kaj so storili in kako težko bodo odgovarjali **pred kulturnim svetom** za to, kar so storili. Zato gre vse njihovo manevriranje sedaj za tem, da bi na nas vrgli čim bolj črno luč, da bi uverili svet, da smo le mi in edino mi zakrivili in izzivali, kar se je zgodilo, oni pa da so delovali le pod neodoljivo moralično silo. Tajiti dejstev — to pač vedo — ne bodo mogli, zato pa naj bi jim verjel svet, da so se nahajali v stanju silobrana in samoobrambe. Za tem gredo vse njihove laži in izmišljotine. To pot pa jim ne vspe: le njihova vest je obremenjena s strašnimi dogodki zadnjih dni. Od oblasti pa zahtevamo, naj ne povečujejo gorja s tem, da pridržujejo v zaporih ljudi, ki niso ničesar zakrivili — razum morda tega, da ni obremenja slovensko rojstvo —, in ki so itak že po katastrofi najljutejše zadeti — nesrečni nemaniči. Slednjič je oblastim sveta in najnujnejša dolžnost, da izdatno poskrbe za varnost osebe in imetja na teh razburkanih tleh. Posebno tudi, da ne bodo od izvestnih strani dražili itak že razburjenih duhov na naši strani.

Zadnja naša beseda veljaj danes

naši javnosti.

Nam prihajajo zaporedoma dopisi tudi od italijanske strani, ki v najostrejših besedah obsojajo tiste, ki so prinesli nad nas toliko neizmerno nesrečo. S posebnim zadoščenjem čitamo, kako se pošteni Italijani spominjajo — kakor pravijo — kavalirskega postopanja Jugoslovenov nasproti njim v vsem času vojne, posebno po izbruhu italijanske vojne, ko so imeli naši ljudje toliko prilike za maščevanje za tolike prejšnje krivice, a se niso maščevali niti v enem slučaju. **Poleg dejstva, da je v našo najvišjo korist, da se vsikdar kažemo kulturen element, ki se zna kulturno maščevati,** ne smemo tega, kar trpimo sedaj, pisati na račun vse italijanske skupnosti, da ne bomo tudi mi na škodo nedolžnih zagrešali, kar so oni drugi zagrešili na škodo nedolžnih na naši strani! Naše vrste naj bodo odslej strnene trdneje, nego kedaj poprej! Prva naša potreba v tem težkem trenotku je: **mir, treznost, hladna kri, da bomo z jasnim čelom stali pred civiliziranim svetom, ko bo ta — izrekal sodbo!** Niti ena žal beseda ne pridi iz naših ust proti italijanskemu narodu kakor takemu; saj želimo z njim le prijateljstva in dobrih odnošajev. Mirnost in hladno kri naj da našemu ljudstvu zavest, da so nam sicer zadali silen udarec, ki nas je za hip omamil, da nas pa ta udarec ni strl, da nas ne more zatreti, da bomo živeli dalje, ker korena našemu bitju in žitju ne more zadeti nobena sila. Že se pojačuje naša samozavest in na sedanjih ruševinah bo klilo zopet naše življenje. Nič malodušnosti in srca kvišku!

Spomini iz l. 1915. posebno aktualni spričo sedanjih dogodkov.

Tržaška italijanska glasila kriče vse te dni v en glas, kako da mi Jugoslovani smrtno sovražimo vse, kar je italijanskega, da je to tem, da oživljamo nekoliko spominov iz leta 1915., ob izbruhu italijanske vojne. V živem spominu so tedaj dogodivši se čini brutalnega nasilja in vandalizmov na škodo znanih, italijanski državi prijateljskih krogov, zlasti pa na škodo lista »Piccolo«. Posebno moramo podčrtati, da sedanji razgreti italijanski krogi ravno napad na Piccolovo poslopje pišejo na račun nas Slovencev, češ: sedaj smo vam vrnili z obrestmi, kar ste storili vi nam l. 1915.

Le redkokedaj se more napisati tako kričeča obtožba. Pa naj govore dejstva:

Dne 24. majnika l. 1915. so izdali tedanji tržaški poslanci, torej tudi dr. Rybař, v čigar imenu je podpisal dr. Slavik, nastopni proglas na meščanstvo:

Someščani!

Naznanilo nove vojne, ki se pridružuje oni že tako velikanski in strašni, ki besni že deset mesecev, je izzvalo včeraj pretežke manifestacije, ki so jim sledili nezaslišani izgredi in vandalizmi.

Mi mislimo na uboge družine, zapuščene od moških, ki so na bojnem polju, na ženske, upognjene od bolesti, na prepadene otroke, na bolnike, starčke, ki imajo v tem trenotku potrebo tolažbe. Nas skrbi bič lakote, ki bi mogel udariti toliko ubogih, ako bi trajanje neredov povzročilo, da se zapro trgovine in ustavi dobava živil.

To bi bila nova nesreča in gotovo najbolj strašna od vseh, ker bi zadela bolne, slabotne, matere in ubogo deco.

Someščani!

Delujte, da se to ne zgodi! Izvršite delo človeške vzajemnosti. Podpirajte, pomagajte tolažiti vse nedolžne žrtve tako velike nesreče! Odsvetujte od vsakega čina, ki bi mogel motiti mir meščanstva!

Saj se že preveč ubija, saj se že preveč uničuje na bojnih poljih!

Preprečite, da bi se nove žalosti nagrmadile na naše prebivalstvo.

Sodelujte marveč vsi pri človeškem in kulturnem delu vzajemne pomoči in tolažbe zapuščenih.

Naj v nikomer od vas ne ostanejo čuvstva mržnje, sovraštva, maščevalnosti! Trpeli bi od tega le nedolžni!

Eno samo in globoko naj bo čustvo kraljujoče v Vaših srcih:

človečnost, človečnost, človečnost!

V številki od 25. majnika 1915. smo pisali mi z ozirom na omenjene izgrede:

O nedeljskih dogodkih, ki so sledili patrijotični manifestaciji o priliki napovedi vojne od strani italijanskega kraljestva ni sedaj prilika, obširneje pisati in posebno se moramo vzdrževati podrobnejšega poročila o njih. Smatramo pa za svojo dolžnost izreči s polno gotovostjo, da v tem oziru soglaša vse naše občinstvo, da teh dogodkov ni moči dovolj ostro obsojati in dovolj globoko obžalovati.

Potem smo pisali v številki od 27. majnika 1915:

Nedeljski dogodki.

Svoje mnenje o nedeljskih dogodkih v Trstu smo že izrekli v tonkovi številki našega lista, trdno prepričani, da se stranja z nami vse tržaško slovensko občinstvo, ki se je ponašalo naravnost vzorno, ko je množica kakor opijanjena in zbesnela dirjala po mestu proti tuji javni in zasebni lastnini. **Z odkritim zadovoljstvom moremo konstatirati, da se naših ljudi ni udeleževal nihče nedeljskih vandalizmov, in prav tako tudi konstatiramo, da so nam resni italijanski možje povsod, kjer smo se sešli z njimi, tudi vpričo grozodejstev, ki jih je uganjala množica, priznavali z vso poštenostjo, da med ljudmi, ki razbijajo, požigajo in plenijo, ni Slovencev!** Veseli nas to tembolj, ker je pokazalo to dejstvo, da je v našem narodu toliko resnične poštenosti in toliko preudarnosti in toliko prave kulture, da se ne da zavajati k dejanjem, s kakršnimi se je omadeževal neki del tržaškega prebivalstva.

Ni še dolgo temu, kar je ves italijanski Trst z nepopisnim navdušenjem slavil stoletnico največjega italijanskega glasbenega umetnika, Josipa Verdija. Venec za vencem so polagali pred njegov spomenik na trgu sv. Ivana in množica je plavala v vzhičenju in radosti. V nedeljo pa je udrla pred isti spomenik ista množica in našel se je človek, ki je z železnim batom v roki splezal na spomenik, udaril po obrazu Verdijevem, da je kipu odletel nos, in mu potem še razbil roke. Lice so zamazali s črnilom in prav tako tudi napis pri spomeniku. Nasade okoli spomenika so polomili, porezali, pomandrali in s tem zelenjem v rokah so udarili pred poslopje lista »Il Piccolo«. Pred Verdijevim spomenikom se je dogodilo, da se je par Slovencev uprlo temu največjemu vandalizmu, ki se je dogodil v nedeljo, in je manjkalo le malo, da se ni množica z brahijalno silo obrnilo proti tem braniteljem kulture.

Po opisu izgredov smo nato pisali v isti številki:

Zgodilo se je še to in ono, toda vsega ne moremo opisati. Ponavljamo pa še enkrat, da globoko obžalujemo in kar najstrožje obsojamo vse, kar se je dogodilo proti tuji lastnini in je tako vrglo na Trst grdo senco najskrajnejšega vandalizma in divjaštva. Elementi, ki so komaj čakali, da vzrojijo, so uporabili priliko, ko je odšla večina državnih oblasti iz mesta in je ostala varnostna oblast proti njim skoraj popolnoma brez moči. Upamo sedaj, da se taki dogodki ne povrnejo več, a prav tako pa smo tudi trdno prepričani, da naše pošteno slovensko občinstvo, kakor je sedaj obsojalo te dogodke, tudi tedaj, če bi se kdaj primerilo kaj podobnega, ostane mirno in trezno ter ne stori ničesar, kar bi mu moglo nadeti sramotno ime nekulturnih vandalov!

Ko naša javnost prečita te naše dobesedno točno podane tedanje izjave, najstrože obsojajoče tiste izgrede proti italijanskemu prebivalstvu, **naročene od avstrijske policije,** nam pač pritrdi, da ni možno izreči bolj kričevne in bolj lažnjive obdolžitve, nego je ta, ki jo izrekajo sedaj italijanski nacijonalistični krogi, češ, da smo mi zagrešili tiste vandalizme proti italijanskemu prebivalstvu. Želeli bi iskreno, da bi tudi italijanska javnost doznala za te spomine iz leta 1915., ta notorična in

neoporečna dejstva. Potem bi izpoznala s strahom, s kakimi gnjusnimi metodami jo hočejo izvestni krogi hujskati proti lastnim sodežetanom jugoslovenske narodnosti. In zgražala bi se z nami vred na takih javnih »vzgojevalcih« ljudstva.

Dr. Wilfan.

Med žrtvami znanih izgredov je ena, katere usoda, strašna in veletragična, vzbuja največ sočutja a tudi največ ogorčenja. Ni Jugoslovena, kateremu bi ne bila izvabila nesreča, ki je zadela našega blagega dr. Wilfana, tega plemenitega borca za teptano pravico, solz ganutja, sočutja in ogorčenja. Vse žrtve so nedolžne, a nobenega ni med njimi, ki bi — če bi bilo kaj pravice na svetu — bil tako malo zaslužil to, kar se mu je zgodilo, kakor dr. Wilfan.

Še žalujoč po svoji nepozabni družici, ki mu je bila vse na svetu, mudeč se na Dunaju pri svoji hčerki, podvrženi težki operaciji, je izgubil vse: stanovanje, pohištvo, pisarno, svojo tako skrbno in z velikimi žrtvami zbrano, nad vse dragoceno in ljubljeno knjižnico — vse svoje stvari, vse svoje mile spomine — vse — vse!! In vse to po peklensko uprizorjenem vandalskem činu, katerega je on pred petimi leti, ko je bil naperjen proti našemu najnevarnejšemu nasprotniku, z gnjusom obsojal. Ko sva se srečala 25. maja 1915. predpoldne na sodišču, je dr. Wilfan izpustil — kakor je on sam znal — ves svoj stud nad vandalizmi, zagrešenimi proti Italijanstvu in posebno proti uničenju Piccolojevega podjetja. Na to je rekel: »Kaj misliš, če bi mi stavili našo tiskarno »Piccolu« na razpolaganje, da bi mogel nadaljevati z izdajanjem svojega lista.« Ne morem popisati, kak učinek je name napravila ta plemenita misel. Seveda sem bil — kakor začasni voditelj tiskarne »Edinosti« — takoj pripravljen k temu. Ta nakana pa se ni izvršila, ker »Piccolo« ni maral več izhajati.

Tak je, gospoda Italijani, ta od vas tako obsovraženi dr. Wilfan — vaša sedanja žrtev! Kako visoko stoji nad vami!!

Dr. Edvard Slavik.

Jugoslovenski poslanik v ministrstvu vnanjih stvari.

RIM, 17. Snoči je šel upravitelj srbskega poslaništva v ministrstvo vnanjih stvari, kamor ga je povabil glavni tajnik kom. Contarini. Pogovor je trajal zelo dolgo.

KONFERENCA V SPA DOKONČANA.

SPA, 17. Snoči že precej pozno se je po razpravi in doseženem sporazumu z nemškim odposlanstvom zaključila konferenca v Spa. O zadnji seji je bilo izdano to-le uradno poročilo: »Konferenca se je sestala k plenarni seji ob 17. Delacroix je vprašal nemško odposlanstvo po odgovoru glede podpisa zapisnika, ki mu je bil izročen snoči. Dr. Simons, nemški minister vnanjih stvari, je predložil in razložil nemške zahteve po izpremembah prvotnega besedila. Zavezniki so se za hip umeknili, da prouče nemške predloge, a nato so sklenili, da bodo vztrajali pri prvotnem besedilu zapisnika, izvzemši neko formalno izpremembo prevega člena. Tudi nemško odposlanstvo se je za hip umeknilo v svrho končnoveljavnega sklepa in sporočilo po svoji povrnitvi, da bodo zavezniki podpisali zapisnik, toda s pridržkom glede sedmega in zadnjega člena, ki predvideva zasedbo ruhrske kotline v slučaju, da se ne izvrše obveze glede izročitve dveh milijonov ton premoga na leto.

Delacroix je sprejel ta pogoj. Millerand in Lloyd George sta poudarjala, da ta pridržek nikakor ne zmanjšuje predvidevanih sankcij, katerih ukrenitev gre samo zaveznikom, ki so edini za nje odgovorni. Dr. Simons je priznal, da so se pogajanja vršila na zelo pomirljiv način, čeravno so zavezniki zagrozili z nekaterimi prisilnimi ukrepi. Delacroix je predlagal, naj se proučevanje nemške spomenice in predlogov glede odškodnine prepusti mešani komisiji, v kateri bosta zastopana po dva delegata vsake države, in ki so tekom enega prihodnjih tednov sestane v Ženevi.

Z RUSKO-POLJSKEGA BOJIŠČA.

Rusko poročilo.

DUNAJ, 17. Radiobrzojavka iz Moskve z dne 16. t. m. poroča o poteku bojev tako-le: »Srditi sovražnikov odpor ob reki Vilji je zlomljen. Naše čete korakajo proti Vilni. Pri Lidi smo dosegli Krevorako in jugozapadno od Minskega reko Njemen. Pri Luninecu smo zavzeli Staroški. V okolišu Kamjeneca Podolskega se nahajamo ob reki Zbruču. Na južnozapadnem bojišču se nahajajo naše čete 20 vrst zapadno od Sarnyja. Poljske čete so na umiku izvršile mnogo pogromov. V Popoviču so ubile 26 židov, a okoli Kijeva so zažgale vse vasi in pustile da židje in kmetje poginejo v plamenu.«

Litvinska agencija javlja, da je bil neki vlak z litvinskimi četami ustavljen na poti proti Vilni pri Landvorovu po poljskih strelcih, ki so se po triurnem boju umeknili. Druge litvinske čete so na pohodu južno od Meišjapola zadele ob odpor 2000 Poljakov, ki so jih razorožile. Litvinske čete so pred Vilno.

Poljaki izpraznili Vilno.

VARŠAVA, 17. Poročilo poljskega vrhovnega štaba pravi, da so se poljske čete pod pritiskom močnejših boljševiških čet umeknile iz Vilne.

Ruski vpad v Besarabijo.

DUNAJ, 19. Listi javljajo iz Bukarešta, da je romunska vlada ukazala splošno mobilizacijo, ker so ruske čete prekoračile mejo v Besarabiji in napredujejo proti notranjosti države.

Ruske čete vdrle v Armenijo.

TEHERAN, 19. Ker je armenska vlada odklonila ultimatum moskovske vlade, je dobila enajsta boljševiška armada ukaz, da napreduje in je že zasedla deželi Karabegh in Gheronzi. Nadaljuje se pohod proti Zanezouru; zdi se, da se namenavajo ruske čete združiti z nacijonalističnimi četami Mustafe Kemala.

Bela Kuhn v Moskvi.

MILAN, 18. Iz Lugana javljajo, da je Bela Kuhn prispel v Moskvo, kjer prevzame vojno diplomatsko mesto. Sprejel ga je minister vnanjih stvari Čičerin.

Novi izgredi pred francoskim poslaništvom v Berolinu.

CURIH, 19. Preiskava zaradi zadnjih izgredov ob priliki izvesitve francoske zastave na francoskem poslaništvu v Berolinu se nadaljuje. V soboto je prišlo do novih izgredov pred poslaništvom. Francija zahteva, naj se kaznuje oni častnik, ki je dal vojakom ukaz, da zapojejo himno »Deutschland über ales«.

Nemška delavska komunistična stranka proti ruskim komunistom.

BEROLIN, 18. Nemški komunisti, ki so izstopili iz špartakovske komunistične stranke in ustanovili novo delavsko komunistično stranko, so imeli sestanek v Hamburgu, na katerem so sklenili, da zavzamejo protimoskovsko stališče, ker nočejo, da bi zedinjena nemška država postala del ruske države, kar bi bilo posledica brezpogojnega sprejema programa ruskih komunistov, ki bi hoteli podvreči svojim političnim smerem komunistične organizacije celega sveta. V resoluciji se poudarja, da so razmere v Nemčiji drugačne nego v Rusiji in da zahteva stranka, da bodi svobodna Nemčija popolnoma enakopravna ob strani sovjetske Rusije.

Mlajši sin bivšega nemškega cesarja se je ustrelil.

CURIH, 19. Najmlajši sin bivšega cesarja Viljema princ Joachin se je ustrelil.

Princ Joachim, ki je služil v vojni kot huzarski stotnik, je bil po vojni in revoluciji najbolj goreč pristaš struje, katere namen je bil vzpostavitev Hohenzollernske monarhije v Nemčiji. Udeležil se je bil tudi znanih protifrancoskih izgredov v Berolinu.

Revolucija na Kitajskem.

LONDON, 19. »Times« javljajo iz Pekinga z dne 18. t. m., da vlada velika panika med pekinškim prebivalstvom. Vsa mestna vrata so bila zaprta, da se prepreči vojakom vhod v mesto. Neka divizija, ki je zbežala z bojišča, je prispela v popolnoma dezorganiziranem stanju. Policija straži mestne zidove.

Krvavi boji na Irskem.

LONDON, 19. V minuli noči so se vršili krvavi boji v irskem mestu Konku med Sinnfeinerci in vladnimi četami. Med civilnim prebivalstvom je padlo kakih 50 žrtev. Tekom spopadov je bil ubit tudi polkovnik Smith. Mesto je zastražno po močnih vojaških oddelkih.

Krvavi izgredi v Toskani.

RIM, 19. V Monte Zongriffoli v florentinski občini je prišlo včeraj do krvavih spopadov med stavkujočimi kmeti in orožniki. Stavkujoči kmeti so namreč zahtevali, naj se izpusti nekoliko aretiranih sodrugov in so bili pripravljeni, da tudi izsilijo izvršitev svoje zahteve. Pri tem so se spopadli z orožniki. Pri spopadu so bile štiri osebe ubite in nekoliko ranjenih.

Živila aprovizacijske komisije

za teden od 19. do 24. julija 1920.

(Prešlipne se štev. 19 nove živilske izkaznice.)

Na odmerek:

Testenine: 30 dkg po 1'90 kg;
Riž: ½ kg po lir 1'50 kg;
Sladkor: 20 dkg po lir 6'— kg;
Olje: 20 cl. po 8'30 liter.

Posestniki ubožniških izkaznic imajo pravico samo do nakupovanja sladkorja.

Domače vesti.

Čitateljem. Posledice vloma v naše prostore niso še odpravljene; zato nam ni možno še izdajati lista na štirih straneh, kar mi sami še najbolj obžalujemo, dobro zavedajoč se, kako nujno potrebna je ravno sedaj čim najizdatnejša obramba ogroženih interesov našega naroda. Nadejamo se pa, da bodo skoro odpravljene vse ovire. Prosimo potrpljenja še nekoliko dni.

Kako lažejo! Današnja »Era Nuova« pripoveduje svojim lahkovernim in nerazsodnim čitateljem, kako da smo mi poročali, da je bilo v »Narodnem domu« ob priliki izgredov vse **odprto:** kavarna, restavracija, vežna vrata itd. V resnici pa smo poudarjali v popolnem skladu z dejstvi, da je bilo vse **zaprto,** kakor se lahko vsak prepriča, če vzame v roke sobotno »Edinost«. Tržaški list nam torej drzno podtika ravno nasprotno od tega, kar smo rekli. Gospodje morajo biti pač v veliki zadregi in v še večji konfuziji, ko se mučijo z opravičevanjem stvari, ki se enostavno opravičiti ne dajo!

Shod socijalnodemokratične stranke v Trstu, ki se je vršil minolega petka zvečer, je sprejel resolucijo, ki odločno protestuje proti neprestanim provokacijam, proti činom nasilja od strani italijanskih in jugoslovenskih nacijonalistov, ki s podžiganjem narodnega sovraštva ogrožajo mirno sožitvljenje obeh narodov; obsoja odločno dogodke v Splitu, Trstu in Puli, izzvane z očevidnim namenom, da bi ustvarili atmosfero, iz katere naj bi nastal nepopravljiv konflikt; ugotavlja pasivno vedenje lokalnih oblasti, ki so, ako že ne odkrito izzivale, pa vsaj dopuščale, da so se vršili najbrutalnejši čini nasilstva; izjavlja, da bodo delavske mase znale upreti se z vsemi sredstvi vsaki kalitvi miru; naglaša slednjič potrebo, da se vzpostavi čim prej proletarski režim, kajti še le z zmago socijalizma bodo mogle delavske mase nemoteno izvajati pravo samoodločbe in bodo tako narodni spori definitivno rešeni. — Za danes podajamo te sklepe tržaške socijalistične stranke brez vsake pripombe, da-si bi mogli napisati dolg — dolg komentar. Pa že pride!

Duša se jim še noče pomiriti — izvestnim elementom namreč, ki menijo, da služijo Italiji, ko ji v resnici le škodujejo in kompromitirajo nje ime. Še jim ni dovolj nesreče, dovolj razburjanja, dovolj groze; še menijo, da treba razpaljati duhove bolj in bolj. Ves teden so ti nesrečni elementi razširjali po mestu vesti, kako da so organizirani, kako razdeljeni v skupine, ki naj bodo na različnih mestih hkratu vršile veliko — junaško delo. Občinstvo je zato z nekim strahom pričakovalo predvčerajšnjega dne. Pa tudi oblastim so menda prišla kaka tozadevna sporočila, kajti ves dan je bilo opažati živahno gibanje orožnikov in avtomobilov v smeri proti nekaterim krajem spodnje okolice: Sv. Ivanu, Rojanu in Barkovljam. Posebno na ta poslednji kraj so hoteli menda tisti bojevniki — izven vojne naperiti svoja junaška prsa. Že v prvih urah popoludne so se potikale po obrežju neke skupine sumljivih prikazni, a kmalu so priprave zadobivale bolj konkretne oblike. Na mestu, kjer se ustavlja tramvaj, je postajalo zelo živahno in glasno, a po sedmi uri se je pričel v vrtiču na obrežju — improviziran javen shod. Mlademu možu, ki je govoril, treba priznati, da razpolaga z velikim zakladom bobnečih, četudi že zelo obrabljenih fraz in pa — dobrimi pljučami. Gromelo je, treskalo, ali — udarilo ni. Resnici na ljubo moramo ugotoviti, da je pritrjevalo le tistih 20—30 (naj jih krstimo s pravim imenom) bubcev, ki so prišli ravno zato, da bodo pritrjevali in potem — delovali; vse drugo občinstvo je ostajalo povsem brezbrižno. Proti 8. uri je kar naenkrat nehal shod v vrtiču in obenem so se junaki ob silnem vrišču in trušču zagnali proti — tramvajskemu vozu ter ga zasedli v vsej naglici! Kaj se je zgodilo? Kaj je provzročilo umik pred slavnimi junaškimi čini? Maršal orožnikov v Barkovljah, ki mu treba priznati, da je spretno in taktno postopal, jim je menda izpregovoril resno besedo, da bi podjetje moglo imeti nekoliko neprijeten konec. Že to je menda nekoliko ohladilo junaškega duha. In potem so jim še razne »vedete«, ki so jih pošiljali okoli, mogle sporočiti, da je tam okolo nekam čudno-resnih barkovljanskih obrazov! In tako so prišli junaki do pravega spoznanja, da boljši del junaštva je vendar-le — previdnost. Zavihane rokave so zopet doli spustili in tramvaj jih je odvedel s slavne — neslavno končane ekspedicije. A mej tem, ko se je tramvaj že pomikal, je vskipelo v njih; postavili so se v junaško pozo, pokazali stisnjene pesti in vzklikali, da gorje tistemu, ki bi se drznil žaliti jih...! Voz z junaki je odrdral in na barkovljanskem obrežju je dalje vrvelo — mirnega mestnega občinstva, a tudi v velikem kopališču je valovilo dalje navadno veselo življenje. In zopet moremo ugotoviti z zadoščenjem, da je bilo vse drugo italijansko občinstvo povsem mirno in popolnoma brezbrižno za vse te prizore. Naši Barkovljani pa so modro ukrenili, da je bila v tem času gostilna »Narodnega doma« zaprta in da ni nikdo domačinov postajal pred hišo. Sicer bi bili junaki gotovo kričali, da so bili izzivani in žaljeni. Proti deveti uri so zopet odprli gostilno »Narodnega doma«; a sedaj čujte: v gostilni se je nabralo vse polno domačega in mestnega italijanskega občinstva. Italijanske družbe so vesclo prepevale v slovenskem lokalu in nič jih ni — izzivalo slovensko petje domačinov. Tako smemo biti zadovoljni s potekom dogodkov minole nedelje.

Izjava. Čul sem, da je socijalistično glasilo »Delo« napadlo moje »Politične misli« natisnene v »Edinosti« štev. 140. — Posvečenih mi je kar 31 vrstic. Kakšna čast! Dotični nepodpisani kritik me nazivlje dvakrat z Ivanom, dvakrat z Janezom. No, to še ni nič hudega. Saj je bil tudi dr. Krek — Janez. Čudno se mi le zdi, da dotični kritik ne ve, kaj je tiskovna napaka oziroma tiskarski škrat. Toliko nemščine že znajo gospodje v uredništvu »Edinosti« in jaz, da bi ne dali tiskati »Lied — sind« in da nam ni treba iskati poduka pri internacijonali. Zdi se mi, da je tisti kritik neki duh, ki so ga razburile moje komunistične rime na — uh. To je pa stvar okusa. — To pa podpišem, da gospodje socijalisti vsi »več razumejo«, kakor mi navadni zemljani, saj ve to ves svet in — praksa uči. Ker pa zna gospod kritik tako izvrstno citirati nemške izreke, ne pa pravilno pisati slovenski, ga spominjam še na drug izrek, ki se glasi: »Die schlechtesten Früchte sind es nicht, an denen die Wespen nagen«. Pripoznam tudi, da nisem nikak »modrijan« in da ni vse, kar sem napisal »čisto zlato«, ker vse to prepuščam — nižjim slojem. — Ivan Baloh.

Uradne vesti.

Začasen preklic prepovedi izdelovanja slaščic. Tukajšnji civilni komisarijat naznanja, da je generalni civilni komisarijat za Primorsko določil s svojim odlokom od 16. julija 1920., št. 4095/3752, da se ima primemba odloka od 21. junija 1920, št. 4012/2437, ki se nanaša na izdelovanje slaščic, odložiti do nove naredbe.

O predaji orožja. Tukajšnji generalni civilni komisarijat nam je poslal nastopno naredbo: 1. Kdor napravi prestopek proti odločbam odloka od 6. julija 1920., nanašajočega se na nedovoljeno posest orožja, na tak način, da bi zapadel kaznim, o katerih se govori v čl. 5. in 7. rečenega odloka, napravi s svojim dejanjem zločin, dočim napravlja tisti, ki bi padli pod čl. 8. istega odloka — prestop. Obe omenjeni krivdi pa spadate v področje navadnega sodišča, in sicer bodo sodila zločine okrajna sodišča, a prestop okrajna. Organi javne varnosti pa morajo vlagati svoje ovadbe na sodišču svojega okraja, oziroma na državnem pravdništvu, ako se nahaja v dotičnem kraju. 2. Sablje državnih uradnikov izpod bivše vladavine se ne morajo naznanjati niti izročevati. 3. Odlok bivšega vojaškega gubernatorata od 5. novembra 1918. je odpravljen. 4. Pričujoči odlok stopi v veljavo z dnem njegove priobčitve v uradnem listu.

Iz tržaškega življenja.

Velika tatvina obutve. Včeraj so vdrli v trgovino g. Carniela in dedičev na Korzu Vittorio Emanuele III. Pobrali so 600 parov nogavic in 120 parov čevljev v skupni vrednosti kakih 15.000 lir. Ko pa so ravno zapuščali trgovino, so prišli stražniki. Tatje so naglo zbežali in pustili del ukradenega blaga **zopet** v trgovini. Eden uzmovičev je tudi sam padel v roke postavi.

Aretacija dveh nevarnih ptičkov. Včeraj so orožniki aretirali in spravili pod ključ brata Josipa in Dominika Falco, doma iz Kalabrije. Posebno pa se je odlikoval prvi s tem, da je ponarejal listine, se bavil z ženparstvom in drugače kradel, ne da bi ga mogla policija zasačiti vse do včeraj. Falco je stanoval v ul. S. Ermacora št. 3. Hišna preiskava, ki se je izvršila pri njem, je imela dober uspeh. Našli so mu vse polno ponarejenih listin, mnogo vojaške obleke in za 50 lir drobiža, ki ga je skrival v postelji. Tudi oblasti njegovega domačega kraja so ga iskale že precej časa, dočim se je on skrival po Trstu. Njegov brat ni bil nič boljši od njega, zato sta morala oba v luknjo.

Ker je oblekel žensko obleko, je bil aretiran predsnočnjim neki Josip Skočaj, stanujoč na trgu Oberdan št. 5. Preoblečen v žensko obleko je torej šel na izprehod s svojim kavalirjem, nekim prijateljem. V ul. Acquedotto pa se je začel zdeti ta zaljubljeni par ljudem nekam čuden, in seveda še posebno gospodična. Neki častnik, kateremu se je gospodična zdela posebno čudna, je opozoril na nju dva kr. stražnika. Zaljubljeni par je moral s stražnikoma na kvesturo, kjer se je ugotovilo brez težav, da je gospodična moškega spola. — Josip Skočaj je bil aretiran, kot je bilo rečeno. Izgovarjal se je sicer, da je hotel napraviti le šalo, toda to mu ni nič pomagalo, kajti moral je sleči žensko obleko in ostati v zaporu.

Društvene vesti.

Glasbena Matica. Jutri, v sredo ob 18 je odborova seja v pisarni dr. Slavika v ulici Fabio Filtzi 20. Vabljeni so tudi gg poverjeniki orkestra in pevskega zbora.

DAROVI.

Pevsko društvo »Slovan« v Padričah je nabralo ob priliki zabavnega večera za CMD L 38.—.

Razno.

Kongres jugoslovenskega učiteljstva v Belgradu. Slavnostni dnevi za slovensko učiteljstvo so preje vsikdar bili, kadar je nekdanja »Zaveza učiteljskih društev« klicala svoje članstvo na zborovanja, ki so se vršila vsako leto na različnih krajih slovenske domovine. Ta zborovanja so bila sijajne manifestacije, pri katerih se je slovensko učiteljstvo ogrevalo za boljšo bodočnost narodovo in svojo. Vojna, ki je prizadejala slovenskemu narodu neizmerno britkih udarcev, tudi Zavezi ni prizanašala. Ustavljeno je bilo vsako njeno nekdaj tako živahno delovanje in onemogočen vsak razvoj. Naravno, da se je Zaveza morala vdeloniti zli usodi ter potrpežljivo čakati, da vihra razžene temne oblake nad slovensko domovino. Podrli so se črnožolti mejniki, strle so se spone, ki je bilo vkovano vanje slovensko šolstvo z učiteljstvom vred in zasijala je domovini zlata svoboda.

Slovensko učiteljstvo, včlanjeno v »Zavezi,« se je zavedalo od prvega trenotka, kakšne in kolikšne dolžnosti mu nalaga ta s toliko krvjo pridobljena svoboda. Oklenilo se je svoje organizacije še tesneje, ki šteje danes 2300 članov, ter je šlo z veseljem na delo. V teh dneh je to delo kronano v Udruženju vsega učiteljstva države SHS.

Dne 17., 18. in 19. t. m. se je vršil v Belgradu kongres jugoslovenskega učiteljstva, ki mu je bila glavna točka na dnevnem redu: udruženje vsega učiteljstva v državi v enotno stanovsko organizacijo. Tako so si učitelji in vzgojitelji naroda segli prvič v roko v središču svobodne Jugoslavije. Iz Slovenije se je odpeljalo v Belgrad na kongres nad 200 učiteljev in učiteljic s pevskim zborom ljubljanskega učiteljstva, ki je priredil, oziroma priredi koncerte v Belgradu, v Novem Sadu, Zagrebu, Karlovcu, Metliki in Novem mestu. Na sporedu so skladbe iz najnovejše slovenske glabene literature, večinoma pa slovenske narodne pesmi. Tako se polagajo v novi državi temelji vspešnemu kulturnemu razvoju.

MALI OGLASI

POŠTENA DRUŽINA išče v mestu malo stanovanje 1—2 sobi, kuhinjo z vodo. Naslov pri upravi. 47

SREBRN DENAR kupujem po najvišjih cenah v vsaki množini. Pridem lahko ponj. Alojz Povh, Garibaldijev trg št. 3 (prej Barriera) Tel. 329-3341

RUDEČO DETELJO inkarnatko in jesensko belo repo prodaja trgovina semen, Sever & Komp., ul. Machiavelli 13. 26

POZOR: Prodam takoj spalno sobo z dvema posteljama. Opčine 378, I. n. 48

GLASOVIR, črn, jako kratek in dober, se proda takoj. Via Raffineria 5, IV. n. levo. 49

IŠČE SE učenec za trgovino z mešanim blagom. Samo kdor ima veselje do trgovine in je pošten ima prednost. Naslov pri upravi. 50

ŠESTNAJSTLETEN mladenič, dokončal meščanske šole, zmožen slovenskega, italijanskega in nemškega jezika, želi vstopiti kot praktikant v kako pisarno. Naslov pove uprava. 47

PIANINO ali glasovir, tudi potreben poprave, kupim v vsakem kraju po najvišji ceni. Mirodilnica Zigon, Trst, ulica XXX. oktobra štev. 8. 527

ZLATO, srebro in krone plačuje po najvišji ceni Pertot, S. Francesco 15/II. 27

PFAFF Stroj za šivanje in vezanje pravi nemški izdelek Seidel & Neumann in ‚Singer' Gast & Gasser
Bogata zaloga vseh potrebščin. Mehanična delavnica za vsako popravljanja.
Tvrdka ustanovljena l. 1878
FRANCESCO BEDNAR
Trst, ul. Campanile 19

Dr. MRAČEK LEOPOLD
ZOBOZRAVNIK
Trst, Corso Vittorio Emanuele III. 24, I.
sprejema od 9-12 in od 15-18.
Brezbolestno izdiranje zob, zlate krone, zlati mostovi brez neba. — Vse po moderni tehniki, ameriški in švicarski sistem.

G. PINO, zlatarnica-urarnica
Trst, Corso štev. 15
Kupujem srebrne krone in goldinarje po najvišjih cenah

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ
Zobozdravnik dr. E. CLONFERO
— in —
dentist **Stanko Perhavec**
Trst, trg Goldoni štev. 11, II. nadstr.
sprejemata od 9-12 in od 15-19
Izdiranje zob brez bolečin, zobovja, zlati mostovi brez neba, reguliranje zob in zlate krone.
Vsa dela se izvršujejo po moderni tehniki

Ljubljanska kreditna banka
Podružnica v Trstu.
Centrala v Ljubljani.
Podružnice:
Celje, Borovlje, Gorica, Sarajevo, Split, Trst, Maribor
Delniška glavnica in rezerve: K 50.000.000
Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3½% na žiro-račune proti 3% obrestovanja
Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice.
Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13.

JADRANSKA BANKA
Del. glav.: K 30,000.000. Rezerve K 10,000.000
Beograd, Celje, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, TRST, Zadar, Zagreb
Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle.
Sprejema vloge
na hranilne knjižice ter jih obrestuje po 3½% a v bancogiro prometu po 6%.
Vloge, ki se imajo dvigniti samo proti predhodni odpovedi, sprejema po posebno ugodnih pogojih, ki se pogodijo od slučaja do slučaja.
Daje v najem varnostne predale (safes).
Bančni prostori v Trstu se nahajajo:
ul. Cassa di Risparmio, ul. S. Nicolo
Telefon: štev. 1463, 1793, 2676
Blagajna posluje od 9 do 13

DREOSSI & C.-Trst
Trg Oberdan štev. 1.
Brzojavke: DREOSSI, Trst. Poštno hran. račun 11—55
Telefon: Prodajalna 14—57, Stanovanje 30—11

ZALOGA:
Železnin, kovin in kuhinjskih potrebščin. — Orodje in poljske potrebščine. — Ogrodje za vrata, okna in pohištvo. — Verige, žeblji, železna žica.
Plošče iz litega železa za ognjišča. — Velika zaloga v to stroko spadajoče drobnarije. — Kuhalniki in štedilniki na petrolej. — Lesene grablje, srpi in kose ter zajamčeni brusni kamni.

PODLISTEK

Branka. (21)

Avgust Šenoa. — Posl. M. C—č.

Branka, nenavajena takega vrvenja, takega šuma, je bila vsa zbegana, razigrana. Na srečo jo je Hermina dospremila na kolodvor, da ji bo na pomoč. Hermina se je pobrigala tudi za karto, predala prljago, opravila vse, kar je trebalo opraviti. Branka je bila kakor omamljena; sama ne bi bila nikdar opravila tega. Med tem, ko se je prijateljica vrtela pri svojem opravilu, je sedela mlada učiteljica v kotu dvorane, oddaljena od ostalega sveta. Gledala je samo pred-se v tla, kakor da nič ne vidi, ne čuje tega, kar se godi okolo nje. Na obrazu ji je igral čuden žar, trepalnice, rdeče od joka, so trepetale znemirno, ustnice drhtele, a v očeh ji je gorel čuden plamen kot od vročice. V dekletu, ki je imelo sedaj prekoračiti prag novega življenja, je drhtela vsaka žilica. Bojazen, nada, plahost, sram, odločnost, čudni načrti: vse to se je mešalo v njeni glavi, v njenem srcu. Prizadevala si je, da bi se zbrala, da bi vse mislî spravila v eno, ali začela se je zapletati še dalje in dalje. Ne eden potnik je obrnil svojo oko na to lepo samotno potnico v priprosti obleki, a dva mlada častnika sta se dva- do trikrat ustavila pred njo, začela zijati vanjo skozi svoje naočnike ter spuščala različne neslane šale. Branka ju je čula in razumevala njune nemške neslanosti, ali ni se zganila z očesom. Slednjič je prihitela Hermina.

»Glej, nesrečnica,« je vzkliknila, »sedaj sem opravila tvoje Sizifovo delo. Bog in duša, to ni šala in hvali Boga, da me imaš, ker drugače, dušica, ne bi te videlo Jalševo do sodnega dne. Tu ti je karta. Izvojevati sem jo morala, pehajoč se s celo četo primorskih drvarjev, ki, žal, nimajo nobenega pojma o uljudnem postopanju napram ženskemu spolu. Neko Madžarče, železniški sluga, je hotel tvojo skrinjo zamenjati s prtljago jastrebarskega samostanca in sem morala res z dušom in jezikom pritiskati nanj, dokler se ni raztreznil ta vredni Arpadov sin.«

Na prvi klic Herminin je Branka skočila in prijela prijateljico za roko.

»Hvala Bogu, da si prišla, Hermina!« je rekla po prijateljičini veseli ekspektoraciji. »Bilo mi je strašno tu sama sedeti med radovedno množico, ko se dekle komaj more odtegati drznim pogledom teh ljudi.«

»Ah, razumem Branka,« je odvrnila Hermina, prijemši prijateljico pod roko, »pojdi, da popiješ v restavraciji čašico vroče kave. Mraz je ojster, a ti boš morala prepotovati dober kos poti. Ta mlada gospoda v uniformi sta ti bila menda nadležna!« Rekši to je Hermina omerila tista dva mlada častnika od glave do pete s tako prezirljivim pogledom, da sta se junaka takoj umaknila. Na to je odvedla Branko, da se okrepi in ogreje za pot.

Nu, mladenki ni bilo do jedi in pijače. Posrkala je dva- trikrat in postavila čašico na stran. Bilo ji je kakor da jo nekaj duši. Neprestano je obračala oči na železniško uro in čim se je kazalo pomikalo bližje k času odhoda ‚tem hitreje ji je utripalo srce, tem težje je dihala. Hermina jo je zbadala s šaljenjem, navajala govor na to in ono, izpraševala tovarišico o sto malenkostih, ali Branka je odgovarjala le na kratko. Vsak hip ji je beseda zastala v grlu, vsak hip so se ji oči napolnile s solzami.

»Pojdi z Bogom!« je udarila Hermina v smeh, »pa kak božji stvor si ti, Branka? Tako ti je tvoje slavljeno junaštvo? Saj v tebi ni korajže niti za zdravilo. Kako se boš šele pogajala z volkovi v Jalševu? Ni pomoči dragica moja: skočila si v vodo, sedaj plavaj! Ali, čuj me! Ako mi po treh dneh ne pišeš prav obširnega in podrobnega pisma o svoji situvaciji in o ljudeh, med katerimi boš, gorjé tebi! Vsak dan bom pošiljala brezobrazno dopisnico in vsakih osem dni veliko nefrankirano pismo.«

»Ne boj se — —,« je začela Branka, a ni dovršila. Gromkim glasom je naznanjal vratar, da odide vlak, s katerim mora Branka. Deklico je pretresla električna struja, pobledela je, zardela in skočila.

»Pojvi, Hermina, pojvi!« je dahnila Branka.

Zvonec je zazvonil vdrugič. Branka se je iztrgala z Hermininega naročja ter pohitela kakor neumna k vlaku.

Solznih oči je gledala Hermina za njo in je še ujela zadnji pozdrav, ki ga ji je domahnila Branka z robcem.

»Gospica Hermina!«, se je oglasil za njo znan glas, »kolika sreča!« Po tolikem času sem prišel v Zagreb in glejte, tu sem se nameril ravno na vas.«

Hermina je zaobrnila glavo. Pred njo je stal ogleduh Marić.